

De viktige spørsmålene

Verden opplever en tillitskrise. Store grupper føler at de ikke er blitt hørt. Vi trenger svar som fungerer for dem og for verden.

A ndelen amerikane som har tillit til regjeringen sin, har falt fra nærmere 80 prosent på 50-tallet til rundt 20 prosent i dag. Dette viser en undersøkelse fra det anerkjente Pew Research Center. Konjunkturerne spiller en rolle: I gode tider er tilliten høy og i dårlige tider lav. Men den nedadgående trenden i tillit over tid er klar.

Tall fra OECD viser at det ikke bare er i USA at myndighetene sliter med manglende tillit. I de aller fleste landene i Europa mangler myndighetene tillit hos flertallet av befolkningen. Norge og Sveits skiller seg ut. Hos oss har rundt syv av ti tillit til de nasjonale myndighetene. Lett foruroligende er det at med oss i klubben har vi også Russland.

Vi - det vil si spesielt den vestlige verden - står overfor en tillitskrise, en tillitskrise basert på velgere som føler at de ikke blir hørt. De ønsker seg en jobb, de ønsker seg inntekt og de ønsker seg en fremtid. De har stemt for brexit og valgt Donald Trump fordi de tok opp det som er viktig for dem og tilbød konkrete løsninger. Sannsynligheten for at disse løsningene vil fungere for enkeltindividene som stemte for dem, er liten. Sannsynligheten for at de vil gjøre verden til et dårligere sted, er stor.

I kjølvannet av brexit og Trump er det derfor til for selvransakelse. Ingen trodde brexit ville skje, og ingen trodde Trump ville bli valgt. Det blir av mange påpekt at problemet er «eliten», eller retttere sagt distansen mellom eliten og resten. Men stemmetallene fra USA viser at det dreier seg mindre om elite og mer om utdanning. Den viktigste enkeltfaktoren når valgresultatet skal forklares er utdanning: Det var regionene med relativt færre høyt utdannede som hjalp Trump til makten.

Både høyt utdannede amerikanere og det amerikanske universitetsmiljøet anklages for å ha mistet kontakten med omverdenen, les: de med lavere utdanning.

Victor Normans store forse er at han tar opp de viktige spørsmålene. De nye spørsmålene. Og han har en hang til provokative svar.
Foto: Fredrik Bjerknes

De fleste økonomene vet at for at alle skal nyte godt av dette, kreves omfordeling. For globalisering i seg selv gir mer ulike kakestykker enn det vi ellers ville hatt

Fredagskronikken Karen Helene Ulltveit-Moe

Nå er det ikke slik at det er akademikere som bærer ansvaret for politikken. Det gjør politikkerne. Men vi har som akademikere et ansvar for kunnskapsgrunnlaget for politikken. Vi har et ansvar for å analysere sammenhenger, peke på utfordringer som krever

politisk handling og helst være i stand til å vise vei når det gjelder hvilke tiltak og former for politikk som potensielt sett kan virke.

Nobelprisvinner Joseph Stiglitz uttalte tidligere i høst at økonomene har hevdet at globaliseringen skulle tjene oss alle - men de tok feil. Stiglitz setter det på spissen. Økonomer har ikke hevdet at globalisering nødvendigvis vil tjene oss alle. De har hevdet at sett under ett bidrar globalisering til en større kake. Så vet de fleste økonomene at for at alle skal nyte godt av dette, kreves omfordeling. For globalisering i seg selv gir mer ulike kakestykker enn det vi ellers ville hatt.

Mye tyder på at økonomene kanskje har snakket mest om kakens størrelse og for lite om hvordan den bør deles. En liten test på Google understøtter det. Antall treff på handel og gevinster er seks ganger så mange som antall treff på handel og omfordeling.

Men det er stor forskjell på økonomer og på deres evne til å ta tak i de viktige spørsmålene. Jeg er «oppvokst» med en veileder som er i særklasse når det gjelder å gripe fatt i viktige

spørsmål. Det er Victor D. Norman, professor ved Norges handelshøyskole og tidligere statsråd. Victor fylte 70 år i sommer, og kommende uke hedres han med avskjedssymposium på NHH. Noen avskjeder er mer vemodig enn andre. Victors er én.

Jeg møtte Victor den høsten Berlinmuren falt. Han var så hyggelig at jeg droppet planene om en MBA i USA og begynte på doktorgradsstudiet i samfunnsøkonomi ved NHH i stedet. Jeg hører med til dem som ikke hadde idoler i tenårene. Jeg hadde hverken filmstjerner eller fotballspillere på veggen. Men jeg har hatt ett forbilde - og det er Victor.

Victors faglige bidrag innenfor internasjonal økonomi er i særklasse. Han har den sjeldne evnen å kunne fremstille svært vanskelige ting svært enkelt. Victors store forse er at han tar opp de viktige spørsmålene. De nye spørsmålene. De som betyr noe for samfunnet rundt oss. Og han har en hang til provokative svar. Det er ikke alltid at jeg er enige i svarene han gir. Men temaene han løfter frem er alltid relevante.

Victor D. Norman er ikke en av

dem som treffes av Stiglitz' kritikk. Tvert om. Under tittelen «Trenger vi de rike» påpekte han allerede for et par år siden at «...globaliseringen har svekket interessefelleskapet mellom alminnelige lønnstager og de rike». Og derfor er vi der vi er i dag.

Nå trenger vi nettopp slike som Victor til å finne ut av hvordan vi kommer ut av dette uføret.

Karen Helene Ulltveit-Moe, professor ved Økonomisk institutt, Universitetet i Oslo

Mer debatt på side 26-28 →

Forbrukerne må vernes
Lise Strandenæs

Skeptisk til kunstig intelligens
Vegard Kolbjørnsrud

Långivernes medansvar
Hans Petter Thomassen

Prinsipper og teknikaliteter
Knut Anton Mork

Fredagskronikken

Alexander Cappelen

Bård Harstad

Ola Kvaløy

Katrine Løken

Simen Markussen

Mari Rege

Karen Helene Ulltveit-Moe

Debattansvarlig: Vidar Ivarsen Telefon: 22 00 10 59 Sentralbord: 22 00 10 00 Epost: debatt@dn.no Telefaks: 22 00 11 10

Hovedinnlegg/kronikk: Maks 4500 tegn inklusive mellomrom Underinnlegg/replik: Maks 1500 tegn (ca. 250 ord) Legg ved portrettfoto.

Alt stoff som leveres til Dagens Næringsliv, må produseres i henhold til Vær varsom-plakaten. Dagens Næringsliv betinger seg retten til å lagre og utgi alt stoff i avisen i elektronisk form, også gjennom samarbeidspartnere. Redaksjonen forbeholder seg retten til å forkorte innsendte manuskripter. Debattinnlegg honoreres ikke.